

M A G Y A R M E R K U R

1789-dik esztendőben.

A' Róm. Tsáfsz. és Apostf. Kir. Fels. különös engedelmével.

Szombaton Bóldog-Ajzszony-Havanak 24-ai Napján.
Elegyes tudósítások.

A' Bosnyai Török katonaságról. Az ő kompániáik 52 fejből állanak, és mindeniknél e' következendő tisztek vagynak: Egy Aga, egy Barjaktár vagy Zászló-tartó, egy Odabasa vagy Strázsamester, egy Tsiaus vagy Káplár. Mindegyik Kapitány alatt 6 Ágák vagynak. — A' Spáhiik vagy Török lovasoknak Kompániái 100 lovasokat tartanak és ezek az ő tiszteik: 1 Bég mint Kapitány, 1 Barjaktár és két Odobasák. Az Alai Bég annyi mint egy Generalmajor; és a' Spáhiik közzé egy szolga sem mérízel élete vesztése mellett bé állani. Ha valamelyik közzülök az adott parantsolatra meg nem jelenik; az Alaibégnek hatalma vagon arra, hogy annak jószágát egy ajándékozó levéllel együtt másnak adja.

Halits országban, Zámofztzeiben a' Török foglyok, a' kiket a' vitéz Húfzarok el-fogtanak, kitsinybe hogy

G

meg-

meg-nem szabadúltanak rabságokbul. Egy Zsidó közöttök ékárulta a' szándékot és a' négyek, a' kik zenebonának okai vóltanak, el-fogattattak. Az ő igyekezetek vólt, a' strázsát meg-ölni, és Lengyel országba által-szökni: egy el-is szökött a' fogságbul és most az országnak szélén vólt, midőn a' parasztoktul el-fogattatván visszfa-hozattatott. E' leg-inkább azon boldogoskodott, hogy, a' mint mondja, húsz vitéz Húszroknak ellent-állani és velek viaskodni bátorkodott és most gyalázatjára ostoba parasztoktul kötélen fogva vezetetik. — N. Szigeten hasonlóképp próbálták el-előtt a' Török rabok, meg-szabadulásoknak modját, de szándékjuk el-nem sült, és azt nyerték vele, hogy most erősebb fogságban tartattatnak.

Bétsből Ján. 13. azok az örvendetes hírek jöttek, hogy ő Felsége az ő sülyos nyalyájától nem tsak meg-szabadúlt, hanem mind úntalan a' Káabinetbe foglalatoskodik. Azt tartják, hogy ő Felsége még ezen hónapnak utólja felé Halits országba és Khotimba föltározni; mert a' készületek nagy szaporán meg-téttettek.

Ama híres, és a' tudós világ előtt — hasznos és szép találmányjai, és főképpen az *Amalgamatió*na fel-találása eránt — ésméretes Tanátsos Bórn Úr ő Felségével ujjontan egy szép találmányt közlött. E' fegyver létrom nélkül készítettett puska-porbul áll, a' melly a' próbát olly erősen ki-állotta, hogy 100 lépéssel tovább vitte a' lövést, mint sem a' közönséges puska-por, és a' mellett kevesebbe kerül. Ha meg-gondoljuk, mennyi puska-por ment füstbe tsak a' mostani háborúban, valójában nagy köszönetet érdemel az, a' ki a' hadi-költséget még ebben a' részben-is kifsebbíteni tudja.

Ezen m. f. hónapnak 4-én ő Felsége egy rendkívül való Kurirt küldött Petersburgba, a' ki az Orosz

Csa-

Császárnéhoz vitte a' közöntő irást ő Felségétől, Oszakóvnak szerentsés meg-vétele erant. Egyszermind a' jövő tavaszi hadakozásnak módját fogja közleni a' Császár Afzszonynyal; mert ezen várnak meg-vétele után a' dolog' állapotja meg-változván, a' Törökök többé nem akadályoztathatják, hogy az Ottomanni birodalomnak belső részében ne folytattassék a' hadakozás. Krimia óltalom alatt vagyon; a' fekete tengernek kultsát az Oroszok birják; az egy Bender vára még bajt szerezheth; de mivel Khotim és Oszakóvnak közepette vagyon, még elébb meg-hódolhat, hogy sem az Osmánok segítségére jöhetnének. — Potemkin hasznokat tudja venni az el-fogott Törököknek; mert a' leromlott házokat ujjonnan fel-építteti velek, az utzákat tisztíttatja, és a' vár-falakon dolgoztatja őket. Az Orosz hajó-fereg Kerzon és Sebestye-vára felé visszafért, teielésnek okáért. Nagyobb része a' gyalogságnak Oszakóvban fog maradni, és a' lovas fereg Bóg vizén által Ersébet vára (Elizabetgrad) felé visszafonja magát.

Még minekelőtte az Oroszok meg-vették volna Oszakóvot, a' kommandirozó Basa 3 hetekig tartó fegyver-szünetet ajánlott vala az Oroszoknak, mellyre Potemkin ezt felelte légyen: Éltemben ez egyszer történnék-meg, hogy ellenségemnek annyi időt engedjek, hogy kését közörülhesse, hogy fejemet le-szabdalhassa. — Az ostromnak vége lévén; Potemkin megvallotta, hogy azon szempillantást, a' mellyben egy nyughatatlan éjtszaka után a' puska-por hordóra ült vala pihenésnek kedvéért, és a' komendérozó Basát elejbe vitték vala, életének leg-szerentsésebb pertzentései közzé számlálja. Valójában a' szükség hajtotta az Oroszokat az erős ostromra. Rész szerint mély lyukakba bé-ásva, mindenben fogyatkozást szenvedének és fő-

képpen fa dolgában, mellynek egy rakása 100 tallárral vétettetett. A' tisztek orosz kunyhókban tartózkodó valának, és minden fűjtések 25 forintokba kerültek. A' várható az Orosz seregek, hogy abból a' nyomorúságból meg-szabadulhassanak; és mind csak Sz. Miklós napjának, Orosz ország partfogójának nevét emlegeték: hogy az ostromnak szerentsés ki menetelére; és ennek a' szentnek napja rendeltetett az ostromnapjának. Éjfélnél az el-rendelt seregek fegyverbe álló valának és hat lineákban egymás után nagy tsendéssel az ellenséges sántzok felé közelgetének, a' bástyákban várták a' jelet az ostromra. Nap-viradtán harogó trombita, minekutánna valamivel elébb egy puska-pökhöz meg-gyuladott volna, melly a' lakosok közt mindenütt rettegést és zürzavart okozta. Mindazáltal kétszer verették vissza az Oroszok, míglen harmadszor a' várat meg-vevék. Az ágyúk meg-némulának és az Orosz bataillonok a' puskára szegezett bayonetekkel a' Törökök közzé rohanának, a' kik dühösen veselkednek, mivel a' tenger felé sem találtak menedékhelyet. A' kalmárok és az afszonyok még a' partokban is védelmezték magokat. 9 órakor minden elmúlt, és a' rettenetes munkának vége lőtt. A' táborozás ditsőségesen el-vegeztetett, és az Orosz sereg a' török emlékezetet szerzett magának. Mindegyik tiszti és köz-ember meg-érdemlette, hogy az ő neve az Orosz krónikába külön fel-jegyeztessék.

Moldvában a R. Császári seregeknél, a' kik Khotin várát nem oly rettenetes vér-ontással, de mindazáltal győzedelmesen meg-vették vala, nagy örömet okozott az a' hír, hogy a' kevély Oszakov fejet hajtott az Oroszok előtt. Tapfolnak a' mi vitéz Húszárink és ohajtva várják az időt, a' mellyben rajtuk léfzen a' fordulat, hogy meg-mutassák az egész világ előtt, hogy a' nagy hi-

hidegben meg - nem hűlt benne az igaz Magyar vér; és színt olly bátor szívvel fognak hadakozni ezután, valamint ez előtt. Kóburg Hertzeg el-küldötte Major Fifert ö Felségéhez azzal az izennettel: hogy az ő vezérlette serege Oszakovnak meg-vételelet nagy örömmel hallotta és ez eránt az egész táborban a' nagy örömkialás hallatik. A' Törökök nem más okbul láttatnak az Oláh országi széleken által-jönni, hanem hogy az egyesült két seregekre vigyázzanak. Némellykor a' Húszárok egész Foksánig elő-indulnak, és sehol sem akadnak ellenségre, és Báro Kínmayer egy ágyút rendelt Bakóba, és elégséges népnek őrizetje alá adta. A' mi seregeink a' Moldvai négy kerületekben ugyanint Nyémtzi, Bakói, Románi és Sutzávi kerületben téli szálláson el-öfztva vagynak. Mindennel bővölködő szép termékeny tartomány ez, a' mellynek lakosai sokféle nemzetségekbül állanak. Egész falukat lehet látni, a' hól tsupán Magyarok laknak; a' többiben Oláhok, Örmények, Törökök, még Frantziák is vagynak. Szeret folyó-vize mindentől, a' mi tsak a' hajózást leg-kifsebben meg-gátolhatja, meg-tisztittatik és a' hajózásra alkalmasnak tétettetik. Ez a' folyó víz Bukovinából eredvén Jászy mellett el-foly, Moldvát ketté hasítja és Gallatztol nem meszse a' Dunába szakad. A' jövő tavaszszal a' mi seregeink sok hasznát fogják venni ennek a' folyóvíznek; mivel Kóburg Hertzeg parantsolatjára 10 hajók epittetnek, a' mellyeknek mindegyike 200 mása terhet bír, úgy hogy mindenféle elefégbül hetenként 2000 mása vittethetik Bukovinából a' tábori sereghez.

Ján. 3dikán Zágrábon meg-haláloza Báro Oreskovits Tamás Ur, Cs. K. Óberster és a' Varasdini Körsösi-Regementnek Komendánsa, és Nóvi várának választott Komendánsa, és a' Trésia-Rendnek Vitéze.

Az

Az ő jeles maga viseléséért az utolsó Pruszsus hábruban Bároi méltóságra emelttetett, és a' kis keresetel meg-ajándékoztatott, és most vizontag Novi vannak meg-vételénél különöfsen ki-tett magáért.

Dubitzában és Nóviban erős őrizetek vagynak Nóviban két Zágrábi lakosok le-telepedtek, és a' kereskedésből élnek. Az egyike nagyon örül annak, hogy ő a' leg-első Német a' ki oda szállott; és reménykedik, hogy idővel Nóviban polgármester léfzen. Zágrábi mind úntalan vitettetik a' gabona, és hadi eszköz, rekrutákat-is erőssen szedik. Minden héten mennek az ujjonnan szedettetett katonák. A' Bán Úr ő Excellentiája, a' rekrutákat az ő el-indulásokkor mag-előtt el-járatja, meg-ajándékozza és a' vitézségre és Hazájokhoz való hűségre inti őket.

Balassa Gyarmatról Ján 17. én. faluba a' mészáros egy nőstény farkast nevelt - fel, a' melly olly szelíd vólt, hogy, akarmerre ment a' mészáros a' farkas követte őtet valamint egy eb. Nem régen ten a' mészáros el-megyén más faluba tehenet vásárolni, és midőn haza felé hajtaná a' tehenet, az úton egy erdő mellet kellett mennie, a' hol a' farkas el-ordította magát, és azonnal hat farkasok ki-jönnek az erdőből és a' tehenre rohannak. A' mészáros odahagyja a' tehenet és életét féltvén hazafelé fiet. Mivel helyt haza jött volna, mindjárt azt forgatta elméjében, hogy hogy kaphatná-meg a' farkasok bőriből a' tehennek árrát. E végre el-küldi feleségét és gyermekeit a' háztól, maga pedig bé-megyén az istállóba, kötelező vészén, a' mellynek egyik végét az ajtóhoz köti és a' másik végével fel-megyén a' padlásra. Lesi a' farkasokat egész éjjelig, és éppen akkor jönnek mind a' heten 's egyenesen be az istállóba. A' mészáros látván mind a' hetet az istállóban, be-rántja az ajtót és jól

jól bé-zárja. Ezzel el-megyén, és le-fekszik. Más nap reggel öszve hívja az ő szomszédit a' kik fegyveresen az istálló felé mennek, a' hol mind a' 7 farkafokat agyon lövik. E' meg-lévén el-mennek arra a' helyre a' hol hagyta a' mézárós az ő tehenét; hát látják hogy fele részét a' tehennek meg-hagyták a' farkafok. Ezt a' részt fel-kontzolta a' mézárós és el-adta; és a' mellett a' farkasokkal fizettette a' többit; mert a' N. Várme-gyétől minden farkas főért 3 forintot kapott.

Edgy minapi bizonyos szám-vetések-szerint némellyeknek, 1786ban Magyar-orzágból ki-vitlenek 17 million 600 ezer forintokat érő hazai termést, és bé-vitlenek vala 12 million 100 ezer for. érő idegen portékákat, melly szerint a' Haza nyert vala 6 million 500-ezer forintokat. — Az 1787-dik esztendőben ki-vitlenek vala a' Hazából 17 million 800-ezer forintokat érő hazai termést, és bé-hoztanak vala 13 million 800 ezer f. érő idegen portékát, és így e' szerént ebben az esztendőben-is 4 milliont nyere a' Haza. Ezen kívül, az el-múlt esztendőkben ment-bé Magyar-orzágba, az innen ki-hajtatott ökrökért 3 million 479 ezer forint — tehenekért és borjukért 70 ezer — sertésért 1 million 50-ezer — készületlen gyapjuért 2 millio 460-ezer for. és posztónak 's egyébnek készült gyapjuért ki-hozatott vala 1 millió 100 ezer-forint, — Ki-hozatott vala Hazánkból tsak réz 2 million 790-ezer forint árrú — bor 130-ezer forint árra. Az a' kéz pénz, mellyet a' F. Ts. K. Tábor a' múlt esztendőben Hazánkban meg-emésztt, fok milliákat tézzen; mivel a' tavallyi tábor tsak a' mit meg-evet és ivott, több milliókra vetik némellyek.

*

*

*

Hír adás. A' melly nagy örömmel 's készséggel kívántunk volna némelly Tudományos ujjságokkal ked-

ves Hazánknak szolgálni; színt olly eleven szomorúsággal kell említenünk, hogy ezen szándékról lemondani kéntelenítettünk. Mi ezen (leg alább itéletű szerént) háznos és szükséges munkához, a' mint íentettük, hozzá kezdettünk volna, ha tsak tíz elifizetõ találkozott volna is, és így sem fáradságon sem költségünket nem sajnálottuk volna. De hogy rünk nélkül a' Bétsi Kurirrál, már is visszálkodd's abból méltatlan reánk hártott morskokat kell szenvednünk; azt elõre nem reménylettük; 's több hasonló kedvetlenségeket el-akarván kerülni; ezen szándékunkról le-teszünk. A' melly Méltóságok 's Úri rendek ezen tzelunkat elõ fizetéssel elebb mozdítani mótóztattak: azoknak pénzeket minden betsülettel 's köszönettel vissza küldjük; másokat pedig kérünk, hogy többé e' végre hozzánk pénzt ne küldjenek. Jelenjük egyfzersmind, hogy semmi sem eshetik nekünk nagyobb örömünkre, mint ha más jó Hazafijak, ezen Hazánknak közönséges hasznára tzelozott szándékunkat magokévá tészik, 's Hazájok eránt való szeretettel 's szorgalmatofságok által elebb mozdítják. Ígérjük, hogy mi, minden magunk haszna'keresése nélkül azoknak Munkájokat némelly jegzéfeinkkel bővíteni 's bődogítani készek leszünk, a' kik vagyunk

a' tiszteletre méltó Közönségnek

RévKomáromban. 12 Januar.

1789.

alázatos szolgáji

Pétzeli Jó-ef

és Társai.

P E S T E N N,

Nyomtatott Patzkó Ferentz' betûivel.